

panorama

inforegio

36

Winter 2010-2011

Slimme, duurzame en inclusieve groei stimuleren

Het vijfde verslag over de economische, sociale
en territoriale cohesie

HOOFDARTIKEL

3

OVERZICHT

Het cohesiebeleid ondersteunt de Europa 2020-strategie

4-13

14-15

INTERVIEW

Johannes Hahn, Europees commissaris voor Regionaal beleid

16-17

ONTWIKKELING VOOR IEDEREEN

Het cohesiebeleid investeert in alle regio's

18-19

MINDER BEVOORRECHTE REGIO'S

Economisch evenwicht aanmoedigen

20-21

ANDERS GAAN BESTUREN

Het cohesiebeleid dichterbij de Europese burger brengen

22-23

BBP EN VERDER

Hoe vooruitgang wordt gemeten

24-25

EFFECT VAN HET COHESIEBELEID

Stevig bewijs voor positieve resultaten

26-27

VAN BUITENAF BEKEKEN

Preben Gregersen, Directeur van het Deense Toezichtcomité voor de Structuurfondsen
Philip McCann, Speciaal adviseur van de commissaris voor Regionaal Beleid

28

HOE HET VERSLAG TOT STAND KWAM

Alles komt samen voor het vijfde cohesieverslag

29

VOLGENDE STAPPEN

Openbaar overleg over het vijfde cohesieverslag

30

ACHTER DE SCHERMEN

Test uw kennis – doe de cohesiequiz

31

AGENDA

32

LAAT UW STEM HOREN

Het vijfde verslag over de economische, sociale en territoriale cohesie biedt ons een unieke kijk op de regionale ontwikkeling in Europa. Het legt onze standpunten over onze gezamenlijke doelstellingen vast en biedt een stevige, brede analytische basis voor het cohesiebeleid na 2013.

Het eerste cohesieverslag werd uitgebracht in 1996 en sindsdien is de politieke relevantie van dit belangrijke verslag alsmat toegenomen en zijn de banden met de globale strategieën van Europa steeds sterker geworden. Dit vijfde verslag legt de nadruk op de belangrijke rol van de regio's in de Europa 2020-strategie en benoemt de zware – maar niet onmogelijke – uitdagingen waar Europa voor staat.

Dit verslag bouwt verder op vele andere, zoals het verslag van de commissie Stiglitz/Sen/Fitoussi en de Mededeling van de Commissie getiteld 'Het bbp en verder – Meting van de vooruitgang in een veranderende wereld'. Bijgevolg bevat het nieuwe en betere manieren om vooruitgang te meten, waaronder enkele die nog nooit eerder op regionaal niveau in kaart zijn gebracht: de nieuwe index voor het regionale concurrentievermogen, maar ook metingen van gezondheid, welzijn, armoede en klimaatverandering.

Om de territoriale diversiteit van de Europese Unie en de ruimtelijke dimensies van ontwikkeling te benadrukken, bevat dit cohesieverslag voor het eerst meer dan honderd kaarten. Dit is een beduidende stap voorwaarts in de analyse van de Europese regio's. Bovendien kunnen alle gegevens achter die kaarten nu met één muisklik worden gedownload.

Met dit verslag bereiden we de weg voor een doeltreffender cohesiebeleid. De brede waaier aan indicatoren in het verslag zal de regio's en lidstaten helpen om zich toe te leggen op de prioriteiten voor hun nieuwe programma's.

Veel leesplezier!

A handwritten signature in black ink, reading 'Dirk Ahner'.

Dirk Ahner

*Directeur-generaal Regionaal beleid,
Europese Commissie*

HET COHESIEBELEID ONDERSTEUNT DE EUROPA 2020-STRATEGIE

De EU kan nu bogen op een langetermijnvisie voor haar sociale markteconomie, dankzij de strategie genaamd 'Europa 2020'. Deze strategie werd in juni 2010 aangenomen, enerzijds om Europa te helpen om in de komende tien jaar met succes een uitweg te vinden uit de economische crisis, en anderzijds om de lidstaten op weg te helpen naar een duurzame groei, die zal leiden tot duurzame welvaart en sociale vooruitgang.

Cohesiebeleid zal een sleutelrol spelen en aanzienlijk bijdragen tot elk van de drie prioriteiten van de strategie - slimme, duurzame en inclusieve groei.

De ongeziene wereldwijde economische crisis die in 2008 begon, heeft veel van de vooruitgang teruggedroefd die de EU de laatste tien jaar had geboekt, met ernstige gevolgen voor banen en groei. De Europa 2020-strategie legt de nadruk op gezamenlijke actie op EU-niveau en wordt aangedreven door drie groeiprioriteiten die elkaar versterken.

Europa 2020-strategie: drie prioriteiten

Slimme groei

is het ontwikkelen van een economie gebaseerd op kennis en innovatie.

Inclusieve groei stimuleert hoge werkgelegenheid, wat sociale en territoriale cohesie oplevert.

Duurzame groei stimuleert een groenere en beter concurrerende economie met efficiënter gebruik van hulpbronnen.

Groeidoelstellingen

In de strategie zijn vijf hoofddoelen bepaald die de lidstaten moeten vertalen naar het nationale niveau om hun verschillende startposities weer te geven. Dit zijn de vijf doelen die men tegen 2020 wil bereiken:

Vijf hoofddoelen:

- De arbeidsparticipatie voor vrouwen en mannen tussen 20 en 64 jaar stijgt tot 75 %.
- Publieke en private investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) groeien tot 3 % van het bbp van de EU.
- De uitstoot van broeikasgassen zakt tot 20 % lager dan de niveaus van 1990, terwijl het aandeel aan hernieuwbare energievormen stijgt tot 20 % en de energie ook 20 % efficiënter wordt gebruikt.
- Het percentage vroegtijdige schoolverlaters wordt tot onder de 10 % teruggedrongen. Minstens 40 % van de 30- tot 34-jarigen heeft een opleiding in het hoger onderwijs, of equivalent, afgerond.
- Als vijfde en laatste doel worden minstens 20 miljoen mensen onttrokken aan het risico op armoede en uitsluiting.

Om deze doelen te bereiken, zal gezamenlijke actie nodig zijn op Europees, nationaal, regionaal en lokaal niveau. Zo zullen de lidstaten in samenwerking met regionale en lokale actoren nationale hervormingsprogramma's ten uitvoer brengen, waarbij wordt bepaald hoe de prioriteiten en doelen van de Europa 2020-strategie kunnen worden bereikt. Tevens ondersteunt de Europese Commissie deze prioriteiten en doelen via zeven kerninitiatieven die in de lente van 2011 aangenomen moeten worden.

Dit callcenter in Antwerpen, België, helpt immigranten aan een job.

Europa 2020-strategie: zeven kerninitiatieven

- **Innovatie-Unie:** het beleid inzake O&O en innovatie aanpassen aan grote uitdagingen en tegelijk de kloof tussen de wetenschap en de markt dichten om van uitvindingen ook producten te maken.
- **Jeugd in beweging:** de kwaliteit en internationale aantrekkingskracht van het hoger onderwijs in Europa verbeteren door de mobiliteit van studenten en jonge professionals te bevorderen.
- **Een digitale agenda voor Europa:** de duurzame economische en sociale voordelen van een eengemaakte digitale markt bewerkstelligen voor supersnel internet.
- **Hulpbronefficiënt Europa:** de overgang naar een koolstofarme economie met efficiënt gebruik van hulpbronnen ondersteunen.
- **Een industrieel beleid voor Europa:** de industriële basis in de EU helpen om te concurreren in de wereld na de crisis, ondernemerschap promoten en nieuwe vaardigheden ontwikkelen.
- **Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen:** de modernisering van arbeidsmarkten mogelijk maken om zo de werkgelegenheid op te krikken en de duurzaamheid van maatschappelijke modellen te verzekeren.
- **Europees platform tegen armoede:** economische, sociale en territoriale samenhang verzekeren door arme en sociaal uitgesloten mensen te helpen en ze in staat te stellen om actief te participeren in de maatschappij.

Cohesiebeleid en Europa 2020-strategie helpen elkaar vooruit

Het mag duidelijk zijn dat het cohesiebeleid, met inbegrip van het huidige programma 2007-2013, voordeel haalt uit een waaier van financiële instrumenten om overkoepelende EU-beleidsdoelen na te streven – waaronder ook de Europa 2020-strategie. In het vijfde cohesieverslag wordt opgemerkt dat de strategie duidelijk afgebakende gemeenschappelijke prioriteiten heeft, alsook een duidelijk kader voor het bepalen van financieringsprioriteiten, en dus wordt ook voor het cohesiebeleid het belang van duidelijke prioriteiten onderstreept om een slimme, duurzame en inclusieve groei te bewerkstelligen. Deze prioriteiten moeten de nadruk leggen op: steun aan nieuwe bedrijven; innovatie; de verlaging van onze uitstoot; de verbetering van de kwaliteit van ons leefmilieu; de modernisering van universiteiten; energiebesparing; de ontwikkeling van de energie-, transport- en telecommunicatienetwerken met een gemeenschappelijk EU-belang; investeringen in onderzoek en infrastructuur; de ontwikkeling van menselijk kapitaal; en actieve inclusie om te helpen bij de armoedebestrijding.

Het expliciete verband tussen het cohesiebeleid en Europa 2020 biedt een reële kans om de minder ontwikkelde regio's in de EU te helpen om bij te benen. Daardoor kan het cohesiebeleid ook worden uitgebouwd tot een belangrijke motor van groei voor de hele EU.

Leerlingen ontdekken een aardrijkskundespel over de EU.

Slimme groei

Al in de huidige periode (2007-2013) draagt het cohesiebeleid aanzienlijk bij tot elk van de prioriteiten van Europa 2020 – een slimme, duurzame en inclusieve groei. In termen van slimme groei, bijvoorbeeld, bedraagt de steun voor ondernemen en innovatie – de grootste investeringspost in de meeste regio's – zo'n € 80 miljard. Dit komt overeen met een verdubbeling tegenover de vorige periode (2000-2006). Het gaat om directe financiële steun voor investeringen en O&O, maar ook steeds meer om niet-financiële ondersteuning in de vorm van netwerken en innovatiesystemen, ondernemingsadvies en starterscentra. Dit omvat ook een frequenter gebruik van niet op subsidies gebaseerde financiële instrumenten zoals durfkapitaal en leningfondsen, die problemen zoals kapitaaltekort bij midden- en kleinbedrijven (MKB's)/kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) aanpakken, maar tegelijk de kosten beperkt houden en duurzame vormen van financieel beheer op lange termijn creëren. Evaluaties van de periode 2000-2006 brachten interessante feiten aan het licht over het effect van het cohesiebeleid op een slimme groei. Volgens sommige schattingen werden door ondersteunde projecten meer dan een miljoen banen gecreëerd, kregen zo'n 230 000 ondernemingen (vooral MKB's/kmo's) rechtstreekse financiële steun en kregen ongeveer 1,7 miljoen ondernemingen (opnieuw vooral MKB's/kmo's) tips, deskundig advies en steun om te netwerken.

Uit de periode 2000-2006 is tevens gebleken dat de meeste regio's met succes hebben geïnvesteerd in de toekomst door de nadruk te leggen op innovatie, het vermogen van MKB's/kmo's om nieuwe technologieën toe te passen, clustervorming, internationalisering en de creatie van nieuwe banen. Het Europees Sociaal Fonds leverde ook een belangrijke bijdrage door in de periode 2000-2006 zo'n 75 % van zijn middelen in te zetten voor een actief arbeidsmarktbeleid, aanpassingsvermogen, levenslang leren en de informatiemaatschappij. De resultaten zijn nu al duidelijk zichtbaar in de huidige programmeringsperiode: lidstaten melden dat er meer dan 25 000 banen bij zijn gekomen tegen eind 2009, ondanks de wereldwijde economische crisis.

In een recent onderzoek naar de prestaties van het cohesiebeleid in 2007-2013 kwam men tot het besluit dat het cohesiebeleid aanzienlijke steun biedt aan het O&O-beleid in heel de EU, en niet alleen op financieel gebied – weliswaar belangrijk – maar ook door de ontwikkeling te stimuleren van coherenter

De 'drive' naar meer concurrentievermogen in de auto-industrie

Flanders' DRIVE, een competentiecentrum gesteund door de Vlaamse overheid en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, stimuleert innovatie en samenwerking tussen bedrijven in de auto-industrie. Naargelang de behoeften lanceert of beheert het centrum projecten, of levert het er competenties en kennis voor aan, in samenwerking met de industrie.

Het VLOC ('Vlaams Luchtvaartopleidingscentrum'), een centrum van kennis, vaardigheden en opleiding voor de Vlaamse luchtvaartsector

strategieën op regionaal niveau die rekening houden met de lokale eigenschappen en de behoeften van bedrijven. De regionale dimensie van het innovatiebeleid is in de voorbije jaren ook toegenomen dankzij de steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Terwijl verder gevorderde lidstaten meer uitgeven aan innovatie en er de vruchten van plukken dankzij het multiplicatoreffect op private investeringen, creëren convergentieregio's nu de juiste omkadering voor innovatie op het gebied van institutionele capaciteit en personeelsontwikkeling. Wat dat betreft, is het cohesiebeleid een drijvende kracht achter het proces geweest.

Samenwerking tussen innovatiepioniers in Estland

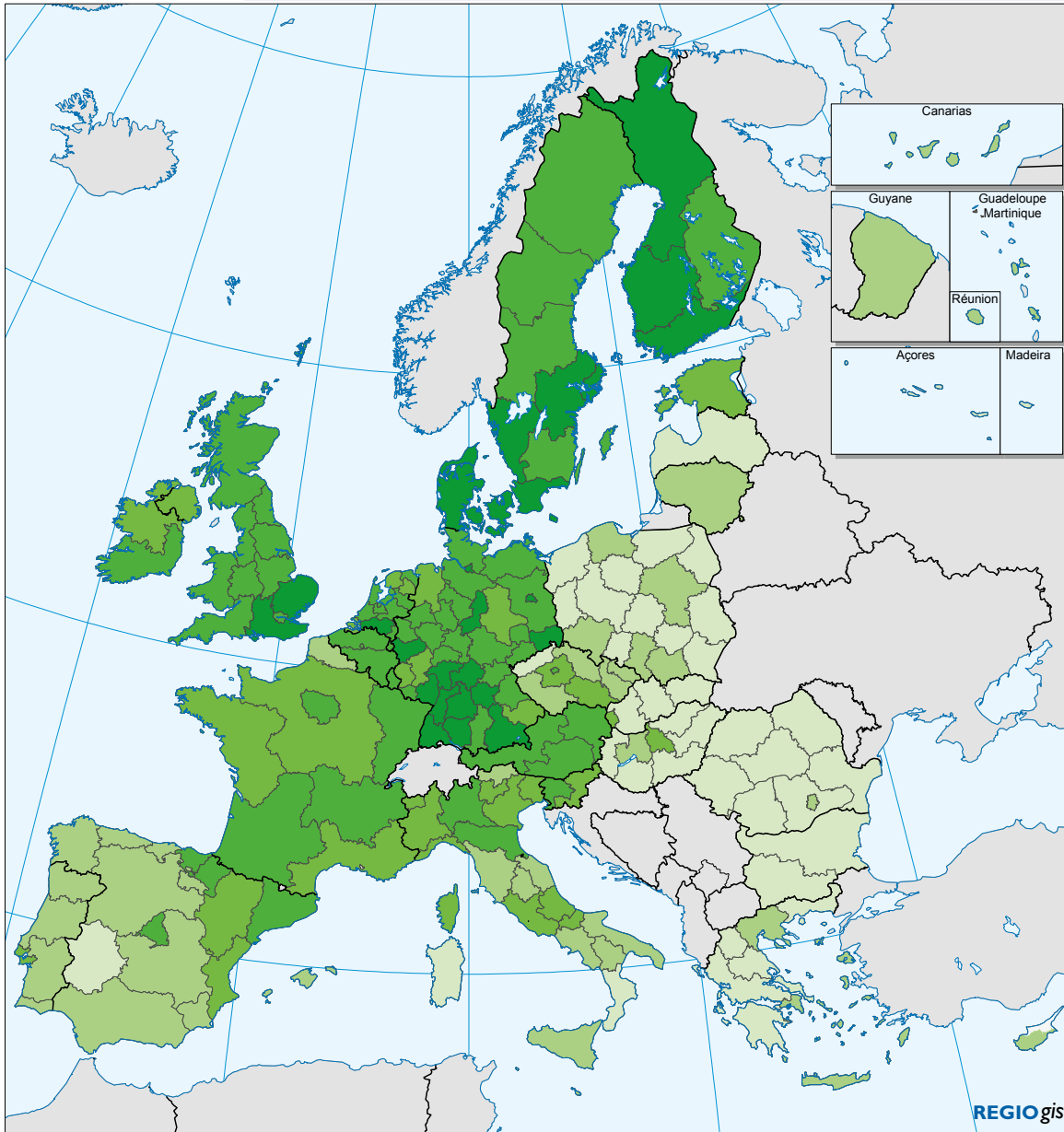
Over heel Estland worden momenteel zo'n 150 innovatieve projecten verwezenlijkt dankzij het 'Innovatievoucher'-programma, met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Dit programma werd gelanceerd in februari 2010 en is gericht op kleine bedrijven, die diensten van Estse onderzoeksinstituten kunnen aankopen met innovatievouchers van Enterprise Estonia om zo nieuwe ideeën in de praktijk te brengen. In vele projecten staan energiezuinige en milieuvriendelijke initiatieven centraal, zoals passiefhuizen en afvalcompostering.

Progressief verpakken in Tsjechië

Vandaag delen meer dan 20 verpakkingsbedrijven in Tsjechië hun kennis en knowhow dankzij de Omnipack-cluster, een vrijwillige vereniging die in 2005 is ontstaan met de steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. De verhoogde samenwerking heeft geleid tot de ontwikkeling en de verkoop van innovatieve producten met een grotere toegevoegde waarde, wat niet alleen het land, maar heel Midden- en Oost-Europa ten goede komt.

De regionale innovatieprestatie-index, 2006

Regionale innovatieprestatie-index, 2006

- Lage innovatieprestaties
- Lagere innovatieprestaties dan gemiddeld
- Gemiddelde innovatieprestaties
- Hogere innovatieprestaties dan gemiddeld
- Hoge innovatieprestaties

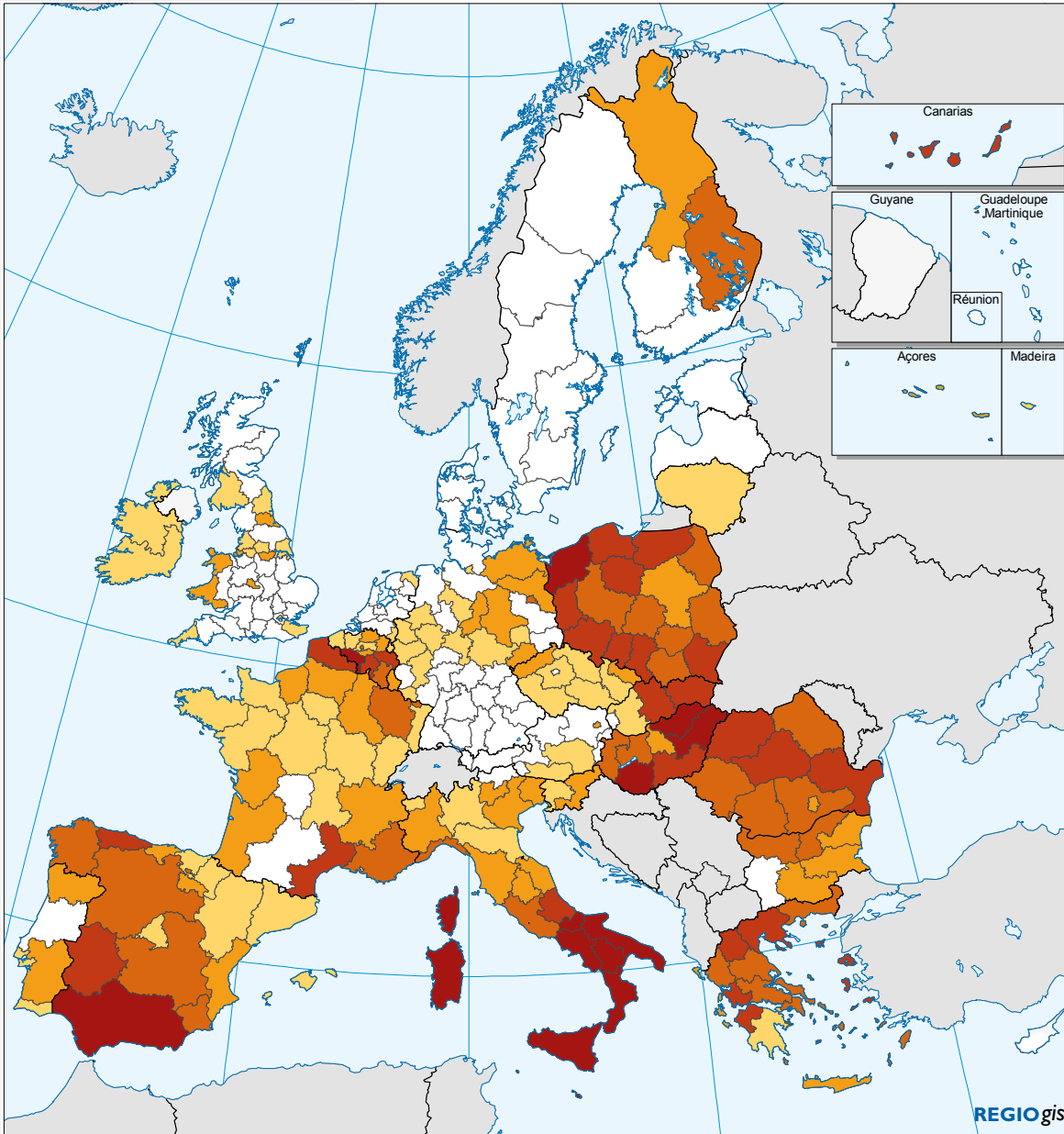
Bronnen: DG Ondernemingen en industrie, MERIT

0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

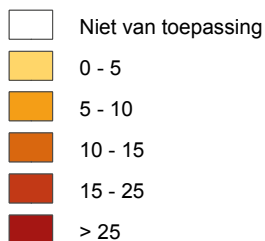
Bbp-toename door de graad van arbeidsparticipatie te verhogen tot 75 %

Verandering van het bbp per capita in %, 2007

Potentiële toename van het bbp per capita door de arbeidsparticipatie in de leeftijdsgroep 20-64 tot 75 % te verhogen, 2007

Procentuele verandering

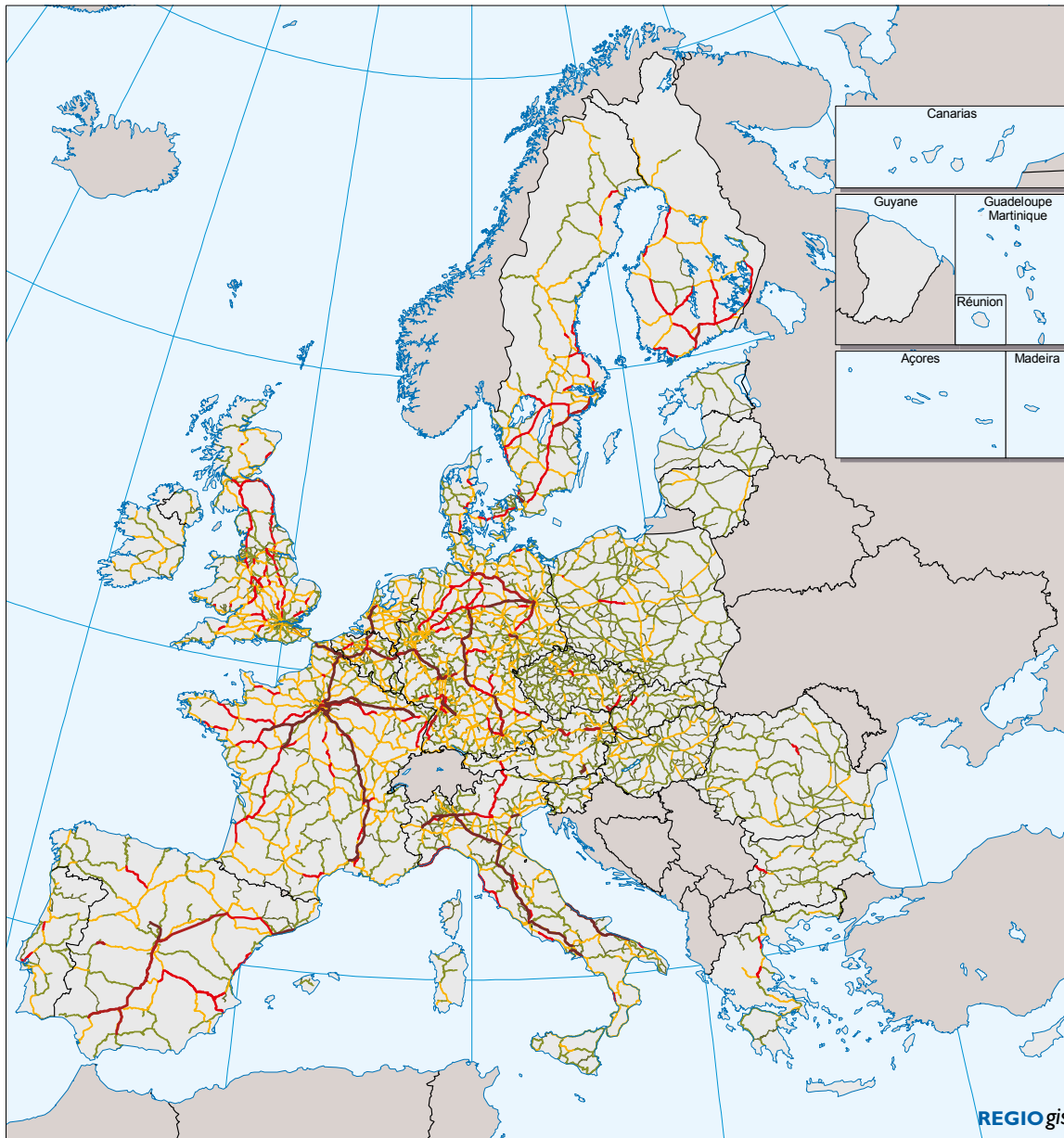
EU27 = 6

Bronnen: Eurostat, DG REGIO

0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Spoorlijnen voor hogesnelheidstreinen

Hoogste snelheid op spoorsegmenten volgens dienstregelingen, 2010

km/h

- <= 50
- 51 - 80
- 81 - 120
- 121 - 160
- 161 - 200
- 201 - 320

Omdat verschillende treindiensten met verschillende snelheden langs een segment kunnen rijden, geven de getoonde snelheden de gemiddelde snelheid van de snelste treindienst aan. Spoorsegmenten uitsluitend bestemd voor vrachtovervoer zijn niet weergegeven.

Bronnen: GIS-databank van RRG, dienstregelingen van spoorwegmaatschappij

0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Duurzame groei

Nog voordat de strijd tegen klimaatverandering een hoofddoel van de EU werd, zorgde het cohesiebeleid al voor maatregelen om bedrijven energiezuiniger te maken en om in heel Europa productiefaciliteiten voor hernieuwbare energie op te zetten. In de huidige periode hebben de helft van alle lidstaten indicatoren voor de verlaging van de uitstoot van broeikasgassen opgenomen in hun programma's. Zo hebben Oostenrijk, Duitsland, Frankrijk en Italië al een verlaging opgetekend van meer dan 27 000 kiloton CO₂-equivalenten.

Duurzame groei betekent ook de connectiviteit verbeteren en alternatieve vormen van duurzaam transport creëren. In 2000-2006 investeerde het cohesiebeleid meer dan € 50 miljard in transport, en in 2007-2013 zelfs € 75 miljard, aangezien de EU-12 beschikt over een volledige programmeringsperiode. Het leeuwendeel van die middelen ging naar convergentieregio's.

In Griekenland, Ierland, Portugal en Spanje is de dichtheid van het wegennet toegenomen van zo'n 90 % van het EU-15-gemiddelde in 2000 tot 111 % in 2006, een inhaalbeweging te danken aan de aanzienlijke bijdrage van de fondsen. Bijna 60 % van het bestaande en nieuwe wegennet in de EU-12 kwam er door cofinanciering uit het Cohesiefonds en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Verscheidene evaluaties tonen ook aan dat de investeringen in stadsvervoer zowel de vervuiling als verkeersopstoppingen hebben teruggedrongen, beide hoofddoelen op het gebied van duurzame groei.

Hogesnelheidslijn tussen Córdoba en Málaga

Het spoorwegnet is ook aanzienlijk verbeterd ten gevolge van investeringen, met cofinanciering van het cohesiebeleid in de constructie en de opwaardering van 7 260 km sporen in 2000-2006. Wat hogesnelheidslijnen betreft, werd tegen 2006 56 % van de uitbouw van het netwerk gefinancierd, en in Spanje werd zelfs de volledige toename van het netwerk ondersteund. De reistijden zijn ook aanmerkelijk korter geworden, bijvoorbeeld tussen Rome en Napels (van 114 naar 65 minuten) en tussen Madrid en Andalusië (Madrid-Málaga van 240 naar 160 minuten). Deze investeringen zijn ontworpen in het kader van geïntegreerde maatregelen om ervoor te zorgen dat ze samenvallen met andere geplande beleidsontwikkelingen, zoals de aanleg van technologieparken, de verbetering van de onderwijsinfrastructuur en het aantrekken van rechtstreekse investeringen uit het buitenland.

Ecologische corridors in Polen

Een honderdtal projecten rond groene infrastructuur wordt in Polen verwezenlijkt onder leiding van het Poolse centrum voor coördinatie van milieuprojecten (Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych of CKPS), met cofinanciering van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Zo worden doorgangen voor dieren gebouwd en obstakels voor hun migratie verwijderd, en tevens worden educatieve en toeristische trajecten aangelegd.

Nu met hoge snelheid naar de Costa del Sol

Dankzij een grootschalig project deels gefinancierd door de EU heeft Spanje nu een dubbele hogesnelheidsspoorlijn tussen de steden Córdoba en Málaga. De hogesnelheidslijn van zo'n 155 km lang werd in december 2007 in gebruik genomen en is zowat 25 km korter dan de conventionele route.

Waterstofnetwerk voor milieuvriendelijke auto's

In verschillende steden in het westen van Denemarken zijn zeven voertuigen met hybride brandstofcellen getest in een proefproject met cofinanciering van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Meer dan twintig partners namen eraan deel, waaronder waterstoftankstations die hun waterstof verkregen van een elektrolytische generator in een plaatselijk energiebedrijf.

Inclusieve groei

Het cohesiebeleid is voor de Europese Unie een van de meest succesvolle manieren gebleken om haar engagement voor solidariteit te tonen en tegelijk groei en welvaart in de EU te verwezenlijken. Zo ondersteunt het Europees Sociaal Fonds (ESF) nu al de opleiding van zo'n negen miljoen Europeanen per jaar. Het geeft blijk van een evenwicht in het economische beleid van de EU en het is een praktische demonstratie van hoe de EU actief inclusie naast groei stimuleert.

Het ESF ondersteunt MKB's/kmo's en versterkt hun concurrentievermogen. In Polen, bijvoorbeeld, stimuleerde het ESF in 2004-2006 microbedrijven om hun werknemers op te leiden; 41 % van de gesteunde bedrijven had nog nooit werknemers opgeleid. Hetzelfde gold voor Sachsen, Duitsland, in 2007-2013, waar in de helft van de firma's gesteund door het ESF voordien nog nooit iemand was opgeleid. Het ESF ondersteunt eveneens Onderzoek en Technologische Ontwikkeling (OTO) en innovatie. In 2000-2006 werden bijna 70 000 onderzoeksbanen ondersteund door het ESF in Duitsland, Spanje, Finland, Frankrijk, Zweden, Slowakije en het Verenigd Koninkrijk, meer dan 40 000 mensen behaalden een getuigschrift en bijna 60 000 mensen vonden een baan na hun deelname aan activiteiten ondersteund door het ESF.

Ongeveer 28 miljoen mensen maakten gebruik van vormen van actief arbeidsmarktbeleid, zoals maatregelen ter bestrijding van de werkloosheid, ter bevordering van de werkgelegenheid en ter handhaving van de inzetbaarheid in 2000-2006. Per jaar nam een op drie werklozen in de EU deel aan programma's gesteund door het ESF.

Het ESF ijvert ook enorm voor gendergelijkheid, door vrouwen aan een baan te helpen en ze te stimuleren om levenslang te leren, om deel te nemen aan wetenschap en technologie en om bedrijven op te richten. In 2000-2006 werd € 4,5 miljard uitgetrokken voor maatregelen ter bevordering van de gendergelijkheid en gendermainstreaming. De grootste uitgave voor gendergerelateerde maatregelen was in Duitsland, goed voor 25 % van het EU-totaal.

ICT-opleiding opent nieuwe deuren voor landbouwers

Landbouwers in Noord-Ierland zijn opgeleid om de moderne technologie voor hen te laten werken in hun dagelijkse administratieve taken, dankzij EU-financiering via het PEACE II-programma. De overgrote meerderheid van de deelnemers aan het project geeft nu te kennen dat de opleiding ze op weg heeft geholpen naar betere bedrijfspraktijken.

Hulp voor de minst bevoorrechte Hongaren

In zo'n 30 'microregio's' verspreid over Hongarije wordt ontwikkeling gestimuleerd via het programma 'Minst ontwikkelde microregio's' (MOMR), met de medewerking van plaatselijke gemeenschappen en financiële steun van de EU. Zo'n 250 projecten zijn van start gegaan, met het oog op het bouwen of opknappen van scholen en kleuterscholen, gezondheidscentra en sociale centra, busstations, waterinfrastructuur, afvalwaterverwerking, overstromingspreventie, toerisme en cultuur.

Extra aandacht gaat naar jonge werklozen.

Hoe zal het cohesiebeleid de Europa 2020-strategie verder helpen?

Het cohesiebeleid is alle regio's ten goede gekomen via directe en indirecte handelsvoordelen en het ondersteunt prioriteiten op EU-niveau zoals milieubescherming, onderzoek en innovatie. Dat blijkt uit het recent gepubliceerde vijfde verslag over de economische, sociale en territoriale cohesie. Tussen 2000 en 2006 heeft het bijvoorbeeld gezorgd voor 1,4 miljoen nieuwe banen, voor de modernisering van honderden verbindingen in het lucht-, spoor- en wegtransport, en voor een betere verwerking van zowel drinkwater als afvalwater voor miljoenen Europeanen.

Het ESF, op zijn beurt, gebruikt zijn grensoverschrijdende ervaring ter ondersteuning van sociale groepen of beleidslijnen die anders weinig tot geen steun zouden krijgen. Het legt ook vooral de nadruk op innovatieve benaderingen van werkgelegenheid, opleiding en sociale integratie.

Het cohesiebeleid van de EU is daarom ideaal gepositioneerd om aanzienlijk bij te dragen tot de verwezenlijking van de Europa 2020-strategie, door de prioriteiten ervan te vertalen in concrete acties voor ontwikkeling op regionaal en lokaal niveau. Het zal blijven zorgen voor investeringen in modernisering en zal een motor van structurele verandering zijn in alle Europese regio's. Het zal tevens een breed spectrum van regionale en lokale belanghebbenden in heel Europa mobiliseren.

Ruim opgevatte samenwerking en eigen inbreng in hervormingsprioriteiten zullen cruciale factoren zijn bij de verwezenlijking van de strategie. Met name regionale en lokale actoren krijgen een belangrijke rol toebedeeld, vanwege hun invloed op onderwijs, opleiding, werkgelegenheid, transport, onderzoek en ontwikkeling, en energie – niet toevallig speerpunten van de Europa 2020-strategie.

MEER WETEN?

- Europa 2020

http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

- Netwerk van deskundigen analyseert de prestaties van het cohesiebeleid 2007-2013: samenvatting van beleidsdocumenten over innovatie:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/rado_en.htm

Het Gemini Haus in Oostenrijk, woning en zonnecentrale in één.

JOHANNES HAHN

Europees commissaris voor Regionaal beleid

Panorama sprak met commissaris Johannes Hahn over de verwezenlijkingen van het cohesiebeleid tot nu toe en over de nieuwe doelen en uitdagingen voor de komende tien jaar, zoals hervorming in het kader van de Europa 2020-strategie.

Wat zegt het vijfde cohesieverslag?

Een eerste vaststelling is dat de recente trend van convergentie tussen EU-regio's zich voortzet, met als gevolg aanzienlijk lagere regionale verschillen in het bruto binnenlands product (bbp) per capita. Meer ontwikkelde regio's hebben echter meer concurrentievermogen en zijn dus innovatiever, hebben beter opgeleide werkkrachten, meer arbeidsparticipatie, een betere infrastructuur en ze worden efficiënter bestuurd.

Het verslag brengt ook de verschillen in milieuduurzaamheid tussen de Europese regio's in kaart. Zo zijn sommige regio's heel gevoelig voor klimaatverandering, andere hebben een enorm potentieel om meer hernieuwbare energie op te wekken, en vele steden kampen met een ondermaatse luchtkwaliteit.

Volgens het verslag is er nood aan een betere coördinatie tussen het EU-beleid, het nationale beleid en het cohesiebeleid om de regio's te helpen hun potentieel te realiseren en hun voordelen uit te spelen. Tevens geeft het de resultaten van evaluaties die aantonen dat het cohesiebeleid enorm heeft bijgedragen tot de economische, sociale en territoriale samenhang in de gesteunde gebieden.

Ten slotte schuift de Commissie met het vijfde cohesieverslag enkele kernideeën naar voren om het cohesiebeleid te hervormen, die volgen uit een lange discussie die begon met het vierde cohesieverslag in 2007. Dit vijfde verslag schetst

in grote lijnen de toekomst van het cohesiebeleid: niet alleen de opdracht en de structuur ervan worden herbekeken, maar ook hoe het nog doeltreffender te maken voor meer Europese toegevoegde waarde; hoe het beheer ervan en de betrokkenheid van belanghebbenden te versterken; en hoe de uitvoering ervan te stroomlijnen en vereenvoudigen.

Hoe dragen regio's, en vooral het cohesiebeleid, bij tot de doelstellingen van Europa 2020?

Het vijfde cohesieverslag toont aan dat een geïntegreerde investeringsaanpak nodig is om de doelen van de Europa 2020-strategie te bereiken, wat neerkomt op het vinden van een evenwicht tussen verschillende soorten investeringen. We moeten dus rekening houden met de grote diversiteit tussen EU-regio's, vooral met hun specifieke geografische uitdagingen en mogelijkheden, om te voorkomen dat ongelijke regionale ontwikkeling het groeipotentieel in de weg staat.

Wat zijn de belangrijkste hervormingsvoorstellen voor het cohesiebeleid na 2013?

Het cohesiebeleid moet om te beginnen op één lijn gebracht worden met de drie prioriteiten van de Europa 2020-strategie: slimme, duurzame en inclusieve groei. Ten tweede moeten we ervoor zorgen dat lidstaten en regio's hun Europese en nationale middelen wijden aan een kleine reeks prioriteiten, naargelang hun situatie. Op de derde plaats moeten we meer stimulansen en voorwaarden inbouwen, vooral daar waar het cohesiebeleid investeert, zoals in transport en milieu-infrastructuur, onderwijs en opleiding, of onderzoek & ontwikkeling (O&O) en innovatie. Dat zou de interventies van het cohesiebeleid nog doeltreffender maken.

Ten vierde moet het cohesiebeleid opschuiven naar een meer resultaatgericht uitvoeringssysteem met meer aandacht voor prestaties. We moeten ook het gebruik van nieuwe financiële instrumenten ondersteunen en zo overgaan van traditionele subsidiëring naar innovatieve combinaties van subsidies en leningen. Zulke financiële instrumenten waren goed voor € 10 miljard in de periode 2007-2013. We moeten het resultaat van de bestaande instrumenten verbeteren en hun reikwijdte uitbreiden naar andere domeinen. Ten slotte moeten we onze uitvoeringssystemen stroomlijnen en vereenvoudigen, voor een transparanter en makkelijker te verantwoorden beleid.

Welke rol speelt territoriale samenhang?

Sinds de ondertekening van het Verdrag van Lissabon is territoriale samenhang bij de doelen van economische en sociale samenhang gevoegd. Het is altijd een onderdeel van het Europese cohesiebeleid geweest, maar het is belangrijk om deze dimensie te versterken na 2013. De territoriale dimensie is van groot belang voor zowel stedelijke gebieden als het platteland. Het cohesiebeleid kan ook een centrale rol spelen bij het verbeteren van de situatie in grensoverschrijdende en ruimere transnationale gebieden, alsook in regio's met bepaalde handicaps zoals hun geografische karakter

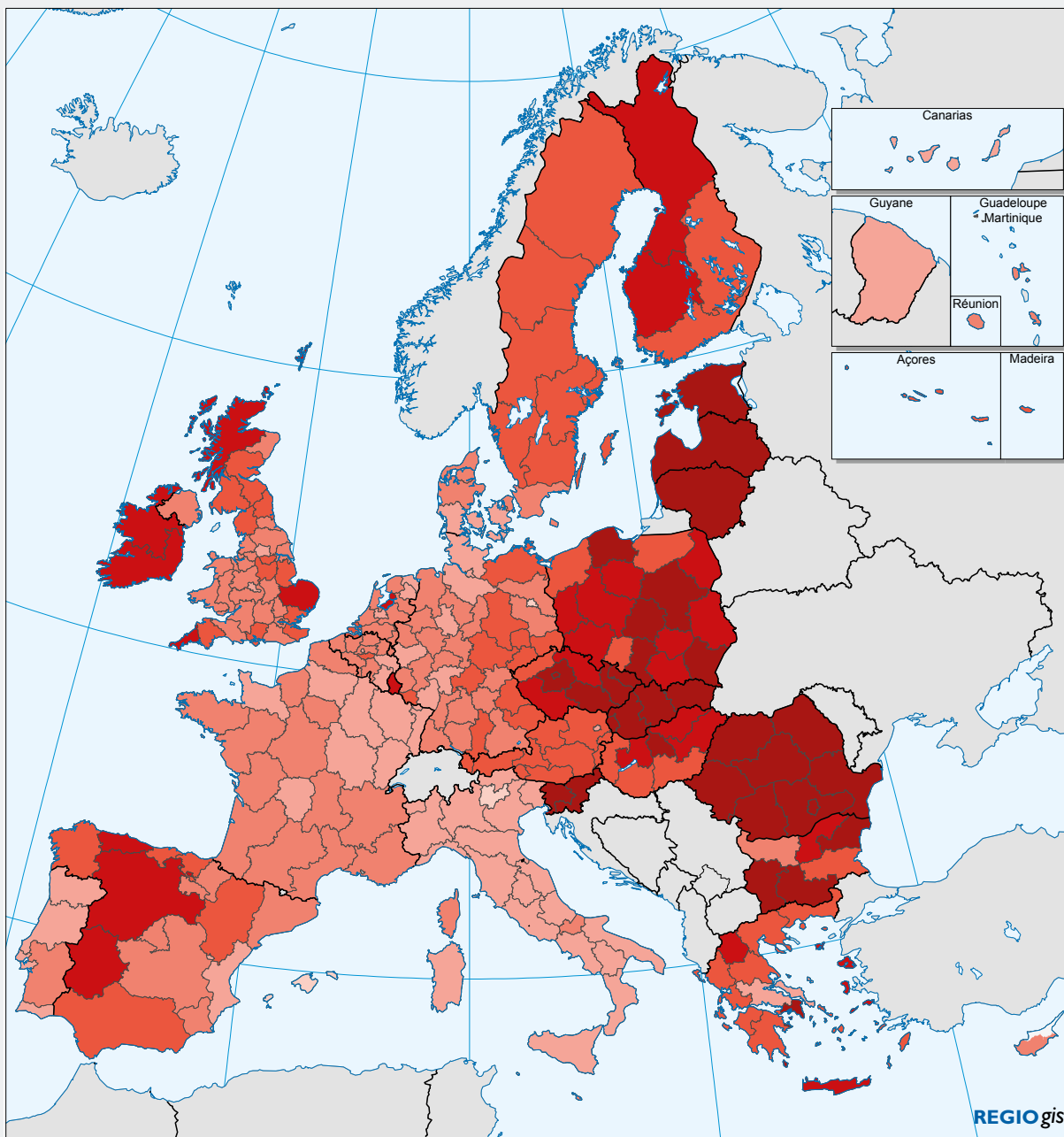
(afgelegen, bergachtige of heel noordelijke gebieden) of lage bevolkingsdichtheid. Dit geldt bijvoorbeeld voor de ultraperifere en subarctische regio's. Het kan die regio's bijvoorbeeld toegankelijker maken, economische activiteit handhaven en economische diversificatie stimuleren.

Wanneer weten alle regio's hoeveel fondsen ze zullen ontvangen na 2013?

Het vijfde cohesieverslag bevat ruime richtsnoeren over de toekomstige opbouw van het beleid. Concreet zullen de financiële voorstellen die gepaard gaan met de wetsvoorstellen voor het regulerende kader na 2013 worden aangenomen in de tweede jaarhelft van 2011.

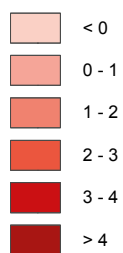

Drama, Griekenland - Aanleg van een nieuwe weg over de grens tussen Griekenland en Bulgarije.

Groei van het bbp per capita in reële termen, 2000-2007

Jaarlijkse gemiddelde verandering (in %)

EU27 = 1,8
Bronnen: Eurostat, DG REGIO

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

HET COHESIEBELEID INVESTEERT IN ALLE REGIO'S

Steun voor alle EU-regio's is cruciaal voor de economische, sociale en territoriale samenhang en blijft in de toekomst dan ook een hoofdkenmerk van het cohesiebeleid. Hoewel de meeste fondsen armere regio's helpen om bij te benen, krijgen ook meer ontwikkelde regio's aanzienlijke steun van het cohesiebeleid om hun potentieel volledig te realiseren.

Het cohesiebeleid bestrijkt alle regio's omdat ontwikkeling overal mogelijk is. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft aangetoond dat er geen uniform ontwikkelingspatroon bestaat: het is duidelijk verkeerd om te stellen dat groei geconcentreerd is in de sterk ontwikkelde regio's van de EU. Zoals te zien is op de kaart, variëren economische prestaties enorm naargelang de regio. Gegevens wijzen erop dat sterke prestaties in alle soorten regio's voorkomen, of die nu rijk of arm zijn, stedelijk of landelijk, centraal of afgelegen, gespecialiseerd in productie of in dienstverlening.

Essentiële groeitoeven optimaal uitspelen

Sommige landelijke regio's hebben meer groei geboekt dan stedelijke regio's, vooral in West-Europa. Deze regio's hebben een manier gevonden om het meeste te halen uit hun hulpbronnen en hun economische mogelijkheden. Zo kunnen landelijke regio's vlak naast stedelijke regio's voordeel halen uit hun ligging: sommige industrieën, zoals opslag en grootschalige productie, kunnen verschuiven naar naburige landelijke gebieden vanwege de lagere grondprijzen, en toch nog dicht bij een grote groep werkkrachten blijven.

Omgekeerd vinden we ook zwakke prestaties in alle soorten regio's. In bepaalde stedelijke of meer ontwikkelde regio's wordt de groei gehinderd door verscheidene obstakels. Sommige regio's kampen met milieuproblemen en agglomeratiekosten zoals files en hoge levensduurte. Andere slagen er niet in hun middelen ten volle te mobiliseren en scoren nog slecht op het vlak van arbeidsparticipatie, opleidingsniveaus of arbeidsproductiviteit.

De mogelijkheid om de toevoegingen die voorhanden zijn, te mobiliseren, is voor de regio's de belangrijkste sleutel tot een succesvolle groei en ontwikkeling. Daarom moet het beleid erop gericht zijn het groeipotentieel in alle regio's te maximaliseren.

Plaatsgebonden aanpak: ontwikkeling door integratie

Voor een stevige regionale ontwikkeling moet het beleid sterk gecoördineerd worden. Zo moet de opwaardering van de transportinfrastructuur gepaard gaan met een verbeterde bedrijfsomgeving om het effect van beide te maximaliseren. Een beleid dat innovatie stimuleert, zal doeltreffender zijn als tegelijk wordt geïnvesteerd in onderwijs. Hier kan het cohesiebeleid het verschil maken: het brengt sectorale beleidslijnen samen in een gecoördineerd en samenhangend kader. Deze aanpak is relevant voor alle EU-regio's, ongeacht hun ontwikkelingsniveau.

Deze geïntegreerde aanpak betekent ook dat EU-regio's een rol kunnen spelen om de globale beleidsprioriteiten algemeen ingang te doen vinden. Zo heeft het cohesiebeleid regio's geholpen om te voldoen aan EU-normen en om doelen te bereiken op het gebied van transport, innovatie, de informatiemaatschappij en energie. Bovendien stelde het regio's in staat om hun milieubescherming en hun betrokkenheid bij de Lissabonstrategie te verbeteren.

De weg voorwaarts

Deze rol zal worden versterkt in het kader van de Europa 2020-strategie: het cohesiebeleid zal geïntegreerde, sectoroverschrijdende acties financieren, aangepast aan de specifieke regionale context. Op het gebied van innovatie, bijvoorbeeld, zal het doelgerichte initiatieven voor pionierbedrijven aanvullen met investeringen in essentiële voorwaarden voor innovatieve prestaties zoals menselijk kapitaal, infrastructuur, financieel beheer of netwerken. Het zal ook investeringen ondersteunen in supersnel internet, een slimme transport- en energie-infrastructuur, energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, voor een concurrerende, verbonden en groenere economie.

Europa 2020 vereist dat alle regio's hun rol spelen om een slimme, duurzame en inclusieve groei te stimuleren. Sinds zijn ontstaan heeft het cohesiebeleid ervoor gezorgd dat alle regio's kunnen bijdragen tot en profiteren van Europese integratie, en dat zal het ook in de toekomst blijven doen.

ECONOMISCH EVENWICHT AANMOEDIGEN

Met het Europese cohesiebeleid wil de EU de ongelijkheden tussen regio's aanpakken en harmonieuze ontwikkeling bewerkstelligen. 40 % van het EU-budget gaat dan ook naar het creëren van meer economisch evenwicht. Slim, duurzaam en inclusief investeren in groeibevorderende domeinen zoals infrastructuur, onderzoek, onderwijs, energie of communicatie is de beste aanpak om de vooruitzichten op welvaart in de minder ontwikkelde regio's van de EU waar te maken.

Van elke € 10 uit het EU-budget gaat zo'n € 4 naar het cohesiebeleid, dat als doel heeft de welvaart van Europese regio's en hun inwoners te bevorderen – vooral regio's met een ontwikkelingsachterstand, waar meer dan 80 % van het budget voor het cohesiebeleid naartoe gaat.

Kansen grijpen ...

De hedendaagse wereldwijde concurrentie biedt kansen aan wie zich kan aanpassen. Opkomende economieën hebben hun aandeel in wereldwijde handel in goederen en diensten opgetrokken, wat nieuwe markten heeft gecreëerd. Het cohesiebeleid steunt regio's die groeikansen grijpen en zorgt ervoor dat alle soorten financiering gericht zijn op een slimme, duurzame en inclusieve groei, in overeenstemming met de Europa 2020-strategie.

Met een budget van bijna € 350 miljard in de periode 2007-2013 investeert het cohesiebeleid zwaar in prioriteiten die deze strategie ondersteunen, waardoor de regio's beter kunnen concurreren op de wereldmarkt.

... door te investeren in meer troeven en concurrentievermogen voor kritieke gebieden ...

Het cohesiebeleid is er om onze regio's dynamischer en concurrerder te maken. In regio's met een ontwikkelingsachterstand, bijvoorbeeld, wordt niet alleen de aanleg van autosnelwegen, spoorwegen en luchthavens gefinancierd door het cohesiebeleid, maar ook het innovatieve vermogen van bedrijven en de toegang tot nieuwe technologieën, breedband en de digitale markt. Het beleid omvat ook onderwijs en opleiding voor mensen van alle leeftijden, om ze de nodige vaardigheden bij te brengen om werk te vinden. Starters en innovatie aanmoedigen zijn eveneens belangrijke acties.

... maar zich tegelijk te engageren voor een groene en inclusieve groei ...

Economische ontwikkeling moet echter ook duurzaam zijn – de erkenning dat natuurlijke hulpbronnen moeten worden beschermd, staat centraal in dit beleid. De verwerking van stedelijk afvalwater, de promotie van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, en omgaan met klimaatverandering zijn stuk voor stuk cruciaal in dit beleid.

Aan de basis van het Europese sociale model ligt de gedachte dat economische ontwikkeling iedereen ten goede moet komen. Daarom zijn ook het verhogen van de kans op werk voor mensen die potentieel blootstaan aan sociale uitsluiting en de strijd tegen armoede grote prioriteiten.

Estland - Het Centrum voor Beroepsonderwijs in Tartu wordt onderhouden door de vaardigheden van de studenten zelf.

... werkt de ontwikkeling van een harmonieus Europa in de hand

De meeste van de minder ontwikkelde regio's hebben enorme verbeteringen opgetekend inzake concurrentievermogen en welzijn. In Polen, dat de meeste steun kreeg in 2007-2013, steeg het bbp per capita van 51 % van het EU-gemiddelde in 2004 tot 61 % in 2009. In diezelfde periode werd de werkloosheid drastisch teruggedrongen van 19 % tot minder dan 9 % van de beroepsbevolking. Zeer soortgelijke positieve trends zijn ook in andere lidstaten te merken, bijvoorbeeld in Slowakije.

Regio's met een ontwikkelingsachterstand ontvangen meer dan 80 % van het totale budget, wat vaak neerkomt op 35 à 40 % van de totale openbare investeringen in die gebieden.

De recente crisis mag hun inhaalbeweging dan wel hebben verstoord en sociale druk hebben veroorzaakt, toch helpt het beleid om de effecten van de crisis in te perken daar waar die het hardst toeslaat. Een van de belangrijkste instrumenten daarvoor is de garantie op een veilige financiering in gebieden die essentieel zijn voor ontwikkeling en welzijn – financiering die economisch herstel bevordert.

In sommige minder geavanceerde regio's van relatief rijke lidstaten zijn de resultaten dan weer gemengd. Toch zijn belangrijke stijgingen in de productiviteit en werkgelegenheid opgetekend in bepaalde regio's in het noorden en het westen van Spanje en in het oosten van Duitsland, bijvoorbeeld, wat aantoont dat het cohesiebeleid een essentiële rol blijft spelen als motor voor economieën in heel Europa.

Steun voor MKB's/kmo's: bananenplantages in La Réunion, Frankrijk

HET COHESIEBELEID DICHTER BIJ DE EUROPESE BURGER BRENGEN

Het cohesiebeleid is veel meer dan gewoonweg een financiële bijdrage tot groei en banen. De toegevoegde waarde gaat veel verder door lokale en regionale vertegenwoordigers te betrekken bij het ontwerp en de uitvoering van het beleid. Het is precies deze structuur met vele niveaus die leidt tot kennis, en bijgevolg meer efficiëntie.

Bestuur of *governance* is daarom enorm van belang bij het cohesiebeleid. Door sterk bestuur, met inbreng van alle betrokkenen, kunnen maatregelen worden aangepast aan echte omstandigheden, waardoor iedereen gestimuleerd wordt om voluit te gaan voor succes en engagement. Daarom gaat het cohesiebeleid nog een lange toekomst tegemoet.

Verbetering op twee essentiële niveaus zal het landschap opnieuw definiëren: territoriale samenhang en partnerschap.

Territoriale samenhang ontsluit

Het klinkt misschien nogal abstract, maar het betekent in feite gewoon het cohesiebeleid dichterbij de Europese burgers en hun omgeving brengen. Het komt erop neer dat territoriale samenhang zorgt voor de duurzame ontwikkeling van uw dorp, stad en regio. Voor bedrijven en mensen worden deuren geopend, zodat ze kunnen profiteren van wat hun gebied inherent te bieden heeft.

Om dat in de praktijk te brengen, moeten we de bestaande ongelijkheden aanpakken, territoriale troeven uitspelen via speciale geïntegreerde plaatsgebonden strategieën, lokale ontwikkeling stimuleren en de coördinatie verstevigen tussen Europees, nationaal en sectoraal beleid. Het achterliggende idee is om ook territoriale integratie op te bouwen en interregionale samenwerking aan te moedigen.

Bij de komende hervormingen van het cohesiebeleid moeten de volgende vier punten de nadruk krijgen: steden en de rol die zij kunnen spelen; functionele geografie; gebieden met specifieke geografische of demografische moeilijkheden; en macroregionale strategieën. Elk van die punten kan een verschil maken.

Ten eerste zal voor het cohesiebeleid na 2013 een ambitieuzere benadering van steden nodig zijn. De rol van stedelijke autoriteiten in het ontwerp en de uitvoering van ontwikkelingsstrategieën, en in de transparante toewijzing van financiële middelen aan stedelijke prioriteiten, moet uitgebreid worden.

Ten tweede moet de programmering flexibeler worden. Functionele benaderingen moeten worden aangenomen om problemen te identificeren die niet in NUTS-1- en NUTS-2-structuren passen.

Ten derde moeten macroregionale strategieën worden bedacht om deze flexibele en functionele benadering van territoriale samenhang aan te vullen. Deze strategieën zouden dan ruim opgevatte, geïntegreerde instrumenten aanreiken om transnationale samenwerking te bevorderen. De strategieën zouden kunnen worden afgestemd op behoeften waar dat een duidelijke toegevoegde waarde oplevert. Toekomstige samenwerking zou in dit opzicht een kader kunnen blijven aanreiken om de uiteenlopende beleidslijnen en programma's in de macroregio te coördineren.

Ten slotte moet de nieuwe generatie programma's aangepast zijn om regio's te helpen om specifieke geografische of demografische moeilijkheden aan te pakken, door hun inherente potentieel te optimaliseren zonder overbodige extra programma's en instrumenten.

Samen sterk via partnerschappen

Naast territoriale samenhang is partnerschap een ander doeltreffend kanaal voor efficiënt en transparant bestuur. Het vergt nauwe samenwerking tussen de Commissie en nationale, regionale en lokale overheden, maar ook tussen sociale en economische partners in de verschillende stadia van uitvoering van het cohesiebeleid. Partnerschap speelt een sleutelrol in het overbrengen en het vervullen van EU-prioriteiten, en verhoogt de betrokkenheid.

Zowel partnerschap als betrokkenheid worden nog belangrijker in de context van de Europa 2020-strategie en de lessen getrokken uit de Lissabonstrategie voor groei en banen. Door een geïntegreerd investeringskader te combineren met

betrokkenheid op het terrein en progressieve partnerschappen draagt het cohesiebeleid aanzienlijk bij tot het succes van de Europa 2020-strategie, ook omdat het de samenwerking met lokale en regionale partners versterkt.

Er is verbetering nodig in de manier waarop het principe van partnerschap wordt toegepast. De inzet van lokale en regionale partners, sociale partners en het maatschappelijke middenveld moet worden aangemoedigd in de beleidsdialoog en in de uitvoering van het cohesiebeleid. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door lokale benaderingen van ontwikkeling inzake maatschappelijke innovatie of opwaardering van in verval geraakte gebieden te ondersteunen.

Kortweg stuurt het vijfde cohesieverslag aan op de versterking van de kernactiviteit van het beleid, met de nadruk op de toegevoegde waarde ervan, namelijk de plaatsgebonden territoriale aanpak en partnerschap.

“ We hebben geen uniform beleid nodig, want we moeten gefocust blijven op diversiteit. Elke regio moet een oplossing op maat krijgen, met zichtbare en tastbare resultaten voor de burger. Dat wordt een essentieel onderdeel van onze nieuwe Europa 2020-strategie. ”

Johannes Hahn,
commissaris voor Regionaal beleid.

HOE VOORUITGANG WORDT GEMETEN

Economische ontwikkeling en groei worden gewoonlijk gemeten via het bruto binnenlands product (bbp) of bbp per capita. Met het bbp kunnen landen en regio's met elkaar worden vergeleken en het blijft een vrij goede maatstaf voor economische prestaties, maar het welzijn is er minder goed mee te meten.

De voorbije eeuw zagen we een snelle groei in de economische ontwikkeling van vele EU-regio's, vooral in de EU-15. Regio's in de lidstaten die na 2004 toetraden tot de EU groeiden ook snel en liepen hun achterstand in, althans tot voor de economische crisis. Toch toont het vijfde cohesieverslag nog grote ongelijkheden tussen EU-regio's.

Bbp en inkomen

Het bbp is niet altijd een goede maatstaf voor het gezinsinkomen, omdat een stijging van het bbp zelden gelijk verdeeld is over de bevolking of in alle regio's van een lidstaat. Als de groei van het bbp per capita bijvoorbeeld maar een klein deel van de bevolking ten goede komt, of als een groot deel van de rijkdom naar een andere regio of lidstaat gaat, zal het inkomen van de meeste gezinnen in de regio niet stijgen.

Wat echter belangrijker is voor het welzijn van de burger dan de hoeveelheid goederen en diensten die een economie produceert, is het beschikbare gezinsinkomen. Het bbp geeft daar een heel onvolledig beeld van omdat gratis diensten, zoals onderwijs, verschillen van land tot land, wat het vermogen van mensen om te consumeren beïnvloedt. Ook de waarde van thuis geproduceerde 'private' goederen en diensten, gaande van koken en schoonmaken tot kinderopvang, zit niet vevat in het bbp, hoewel de levensstandaard er mee door wordt beïnvloed.

Het inkomen is duidelijk niet de enige factor die de levenskwaliteit bepaalt. Het vijfde cohesieverslag toont aan dat welzijn en levensgeluk in de minder ontwikkelde regio's sterk afhangen van stijgingen in het gezinsinkomen. In de meer

ontwikkelde delen van de Unie is dit verband veel zwakker tot zelfs onbestaande. Naarmate regio's rijker worden, gaat men meer belang hechten aan andere aspecten van welzijn, zoals jobtevredenheid, terwijl men in minder ontwikkelde regio's in de eerste plaats op het inkomen let.

Bbp en levenskwaliteit

Het bbp zegt niets over de verbeterde kwaliteit van goederen en diensten. In de praktijk kan er zeer snel verbetering komen op het gebied van informatietechnologie, medische diensten of onderwijs, met een rechtstreekse invloed op de levenskwaliteit.

Voor de sterke economische ontwikkeling in de voorbije eeuw kregen we de rekening gepresenteerd in de vorm van vervuiling, de ozonproblematiek, de opwarming van de aarde en andere nefaste effecten op het milieu. Dat alles heeft een rechtstreekse invloed op de volksgezondheid, met hoge kosten voor de economie, die niet vevat zitten in het bbp.

Nadácia InfoRoma - Kleuterschool in Prešov geleid door Roma

Een aangename, veilige en onvervuilde leefomgeving, goede burenerelaties, zuiver water uit de kraan en wederzijds vertrouwen zijn stuk voor stuk 'gedeelde goederen' die sterk bijdragen tot de levenskwaliteit. Maar ze zijn niet te koop en dus niet opgenomen in het bbp.

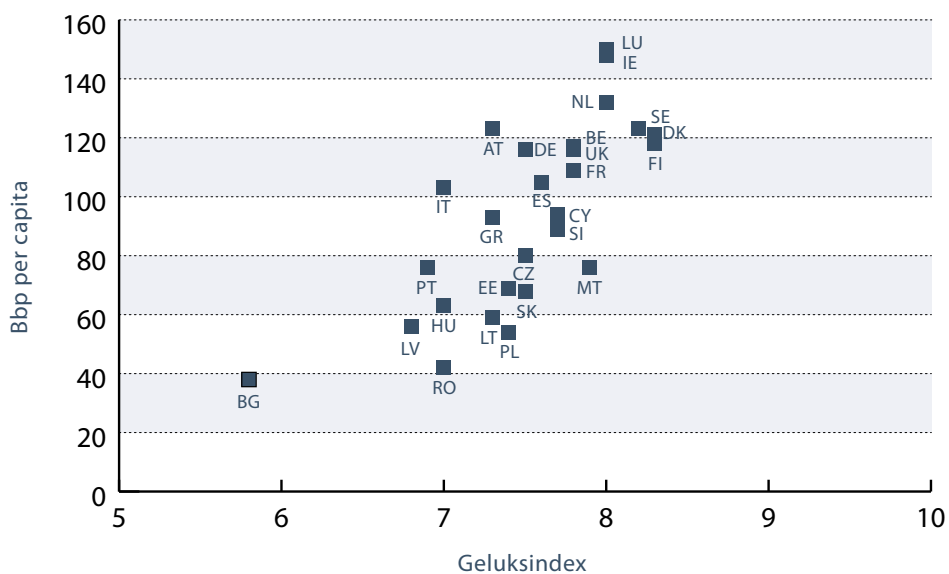
Bijgevolg gebruikt men in het vijfde cohesieverlag naast het bbp nog andere maatstaven, zoals aangeraden door Stiglitz, Sen en Fitoussi in hun verslag uit 2009 over het meten van vooruitgang: ook het welzijn wordt gemeten, hetzij objectief via de levensverwachting bijvoorbeeld, hetzij subjectief via onder meer gezondheidsperceptie en geluk.

Bbp en geluk

Rijker is niet altijd gelukkiger. In 2007 waren de drie lidstaten met de hoogste score op de geluksindex de drie Scandinavische landen. De drie met de laagste score waren Bulgarije, Letland en Portugal, maar opgelet met veronderstellingen.

Malta is een extreem voorbeeld, als 18e in de rij volgens bbp per capita, maar wel 7e volgens de geluksindex. Oostenrijk, daarentegen, met het op drie na hoogste bbp, is slechts 19e qua geluk. Zoals blijkt uit de figuur, dragen stijgingen in het bbp per capita sterk bij tot geluk op lagere ontwikkelingsniveaus, maar naarmate het bbp per capita stijgt, heeft het minder invloed op geluk.

Verband tussen geluk en bbp per capita, 2007

STEVIG BEWIJS VOOR POSITIEVE RESULTATEN

Het cohesiebeleid heeft duidelijk het verschil gemaakt, zowel voor de economische ontwikkeling van regio's met een ontwikkelingsachterstand als voor sociale en ecologische duurzaamheid. Vele doelen zijn bereikt: nu bestaat de uitdaging erin ons aan te passen aan de huidige situatie en prestaties voorrang te geven.

Aanpassing aan de huidige situatie

Door de investeringen van het cohesiebeleid in autosnelwegen en wegen in de EU-15 is het netwerk nagenoeg volledig. Nu moet in deze landen eerder worden geïnvesteerd in milieuvriendelijke vervoermiddelen (met name systemen voor spoor- en stadsvervoer).

Er zijn tekenen van andere welkome verschuivingen naar duurzamere programma's. In de periode 2007-2013 hebben de helft van alle lidstaten indicatoren en doelen voor de verlaging van de uitstoot van broeikasgassen opgenomen in hun cohesieprogramma's.

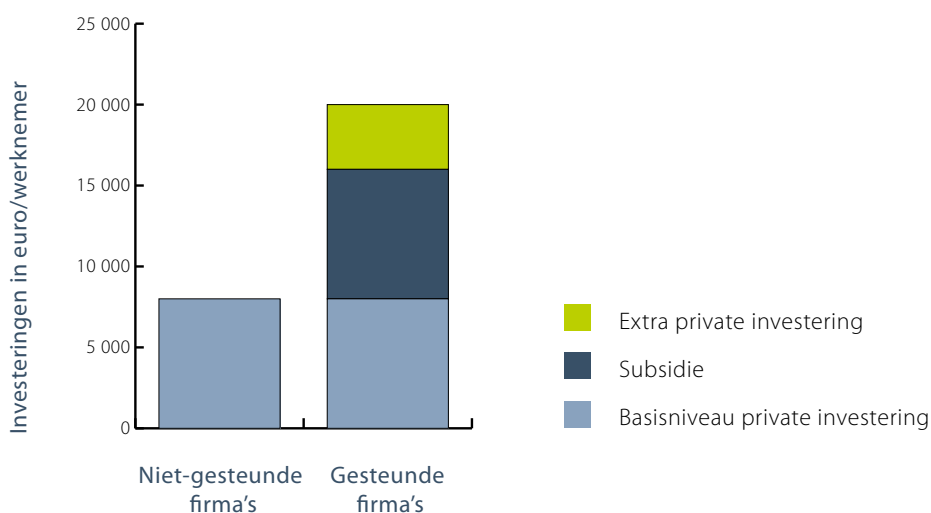
Investeringsubsidies zijn nuttig, maar hebben de uitgaven voor ondernemen en OTO gedomineerd. De trend naar een evenwichtiger 'portefeuille' (met 'financiële instrumentering' zoals leningen/durfskapitaal en niet-financiële instrumenten zoals begeleiding en advies) komt gelegen en is aan te moedigen.

Prestaties voorrang geven

Een belangrijke bevinding van de evaluaties is dat programmeurs zich eerder richtten op hoe het geld werd uitgegeven ('absorptie') dan de echte effecten op te volgen. Het eerste is uiteraard een vereiste voor succes, maar uiteindelijk is dat laatste wat echt telt.

Het cohesiebeleid moet de nadruk daarom meer gaan leggen op prestaties. Meer programma's moeten exact bepalen wat ze willen bereiken en de voortgang opvolgen. De effecten moeten ook grondiger worden geëvalueerd, bijvoorbeeld via vergelijking met controlegroepen, kosten-batenanalyses, zorgvuldig begunstigenonderzoek en diepgaande casestudy's.

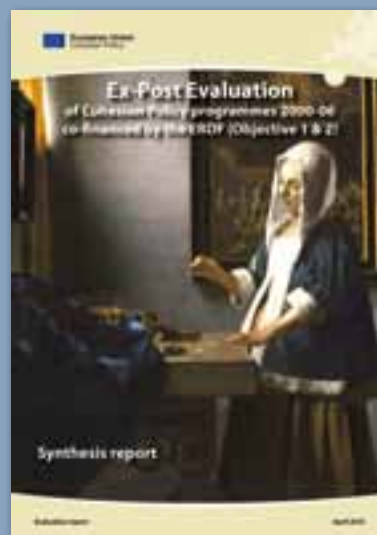
Effect van investeringssubsidies in het oosten van Duitsland – duidelijk voorbeeld van hefboomwerking

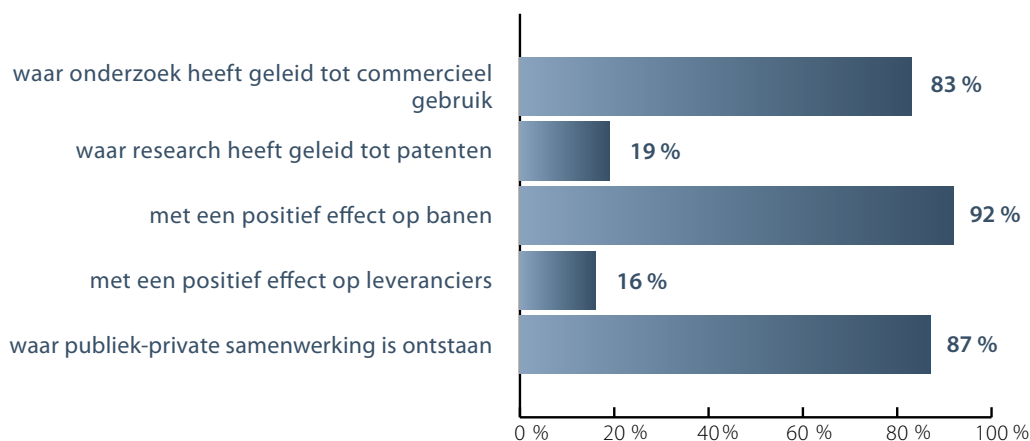
Belangrijkste verwezenlijkingen van het cohesiebeleid 2000-2006:

- Meer groei: het bbp in de regio's van doelstelling 1 was naar schatting 10 % hoger in 2006 dan het zonder het cohesiebeleid zou zijn geweest. Dit komt ook donorlanden ten goede in de vorm van meer export.
- Creatie van ongeveer 1 miljoen banen in ondernemingen. 230 000 MKB's/kmo's ontvingen financiële steun (vooral subsidies, maar ook leningen en durfkapitaal) en nog eens 1 100 000 MKB's/kmo's ontvingen niet-financiële steun (vooral advies en begeleiding, maar ook netwerk- en bedrijfsinfrastructuur).
- Opleiding van 10 miljoen mensen per jaar, waarvan 5,3 miljoen vrouwen, 3,3 miljoen jonge mensen, 1,6 miljoen van de kwetsbaarsten, 1 miljoen langdurig werklozen en 5 miljoen laaggeschoolden.
- Cofinanciering van zo'n 4 700 km autosnelwegen en 1 200 km hogesnelheidsspoorlijnen. Ook de opwaardering van ongeveer 7 300 km gewone spoorlijnen en diverse systemen van stadsvervoer werden gefinancierd.
- 23 miljoen mensen werden verbonden met systemen van afvalwaterverwerking, 20 miljoen met moderne drinkwatersystemen.
- In meer dan 80 % van de URBAN-programma's voor de vernieuwing van steden waren verschillende partners en ook lokale actoren betrokken – volgens evaluaties de sleutel tot hun succes.
- INTERREG is grensgebieden blijven verbinden met bijna 12 000 netwerken en 63 000 samenwerkingsakkoorden.

Analyse van de levenscyclus van OTO-steun aan MKB's/kmo's in Italië

Verhouding van projecten ...

PREBEN GREGERSEN

Preben Gregersen is directeur van de Deense Beheersautoriteit voor Structuurfondsen en lid van de hooggeplaatste groep die nadenkt over de toekomst van het cohesiebeleid. Hij is ook voorzitter van het Deense Toezichtcomité dat de Structuurfondsen opvolgt.

Het vijfde cohesieverslag spreekt van de behoefte om het cohesiebeleid en de Europa 2020-strategie nog meer op één lijn te brengen. Hoe kunnen voorwaarden, stimulansen en resultaatgericht beheer bijdragen tot een doeltreffender cohesiebeleid, afgestemd op de Europa 2020-strategie?

Door mijn ervaringen hecht ik veel belang aan voorwaardelijk gestelde en doeltreffend geconcentreerde middelen: het cohesiebeleid moet sterk afgestemd worden op de Europa 2020-strategie. Gerichter dan de huidige afstemming op de Lissabonstrategie. Het doel is groei: slimme, duurzame en inclusieve groei. De aanpak is plaatsgebonden en mobiliseert nationaal, regionaal en lokaal groeipotentieel.

De uitdaging bestaat erin om de strategische keuzes bij het “aansturen van plaatsgebonden groei” uit te voeren en te handhaven. Qua thematische concentratie van groeimotoren waren onze recentste ervaringen met strategische programmering vrij positief. Toch moeten we nog meer gericht zijn op resultaten en bewijzen in het hele cohesiebeleid. Daarbij zijn een aantal elementen van belang: een kader waarin programma's worden opgebouwd volgens een beperkt aantal doelen (in plaats van omgekeerd); de ontwikkeling van indicatoren (waarvan sommige mogelijk verplicht zullen zijn); en/of een betere basis voor ex-ante-, lopende en ex-post-evaluaties van programma's, om er maar een paar te noemen. Wat stimulansen en voorwaarden betreft, ben ik voorstander van een eerlijk debat over elk instrument, maar ik verkies financiële instrumenten boven niet-financiële. Wel sluit ik niet uit dat die laatste kunnen bijdragen tot betere prestaties.

Het verslag erkent dat een uniforme aanpak niet geschikt is omdat regio's “enorm verschillende eigenschappen, mogelijkheden en behoeften” hebben. Toch zegt het tegelijk dat “toekomstige programma's zich op slechts enkele prioriteiten moeten richten, in het kader van de Europa 2020-strategie”. Zijn die twee benaderingen verenigbaar?

Zoals ik in het vijfde cohesieverslag lees, is er genoeg ‘stof tot nadenken’ om een nauwe focus op enkele EU 2020-prioriteiten te verzoenen met de programmering van plaatsgebonden interventies gericht op groeipotentieel, en ook met een aanpak gebaseerd op bewijs dat economische en sociale standpunten en mogelijkheden verschillen per regio. Eerlijk gezegd heb ik wel meer moeite met het concept van puur geografische eigenschappen van een regio in de context van het cohesiebeleid. Voor mij betekent de toevoeging van territoriale samenhang aan het beleid omgaan met dynamische concepten als functionele geografie, macroregionale strategieën, groeiverbindingen tussen stad en platteland, grenzen, enz.

Wat is volgens u dé sleutel tot een succesvol cohesiebeleid?

Ik wil tot slot nog benadrukken dat we grondig moeten nadenken over het evenredigheidsbeginsel in het komende regelgevende kader en verder moeten kijken dan de algemene verlichting van de administratieve last. In dit opzicht moet een resultaat worden verkregen dat de risico's, verhoudingen en referenties binnen een programma weergeeft.

Let wel dat mijn commentaar geenszins bindend is voor de Deense reactie op het vijfde cohesieverslag en het werk dat nog voor ons ligt. Denemarken sluit zich aan bij het streven naar economische en sociale samenhang via de Structuurfondsen en naar gerichte bijdragen om de doelstellingen van Europa 2020 te verwezenlijken.

In deze editie interviewt Panorama een beheersautoriteit en een vooraanstaand academicus over hun visie op het vijfde cohesieverslag.

PHILIP MCCANN

Philip McCann is Endowed Chair Economische Geografie aan de Universiteit van Groningen en tevens speciaal adviseur van Johannes Hahn, Europees commissaris voor Regionaal beleid.

Het vijfde cohesieverslag spreekt van de behoefte om het cohesiebeleid en de Europa 2020-strategie nog meer op één lijn te brengen. Hoe kunnen voorwaarden, stimulansen en resultaatgericht beheer bijdragen tot een doeltreffender cohesiebeleid, afgestemd op de Europa 2020-strategie?

Het cohesiebeleid zal een cruciale rol spelen in het succes van de Europa 2020-strategie als het ideale platform voor een geïntegreerde benadering van de economische ontwikkeling. Toch zal het cohesiebeleid de Europa 2020-strategie pas met succes kunnen aandrijven als we ons beleidssysteem baseren op voorwaarden. Die koppeling aan resultaten zal zorgen voor duidelijke en bindende overeenkomsten met betrekking tot de beleidsdoelen, voor op elkaar afgestemde stimulansen voor alle belanghebbenden, voor aangepast bestuur op verschillende niveaus en institutionele hervormingen waar nodig, voor beleidslijnen die voortbouwen op lokale kennis en met lokale betrokkenheid, en voor een beleid op maat van de lokale behoeften aan economische ontwikkeling.

Het verslag erkent dat een uniforme aanpak niet geschikt is omdat regio's "enorm verschillende eigenschappen, mogelijkheden en behoeften" hebben. Toch zegt het tegelijk dat "toekomstige programma's zich op slechts enkele prioriteiten moeten richten, in het kader van de Europa 2020-strategie". Zijn die twee benaderingen verenigbaar?

De Europa 2020-strategie bepaalt de grote thema's die Europa moet aanpakken en het cohesiebeleid zal een cruciale rol spelen om de strategie vooruit te helpen, door flexibiliteit te combineren met concentratie. Een plaatsgebonden EU-cohesiebeleid is flexibel genoeg om te beantwoorden aan de

verschillende behoeften van elke regio inzake economische ontwikkeling. Dat is essentieel omdat de lokale uitdagingen waar elke EU-regio voor staat enorm verschillen. Via een plaatsgebonden aanpak kan het cohesiebeleid voldoende afgestemd worden op die lokale behoeften. Tegelijk zorgt de aandacht voor de doelstellingen van Europa 2020 echter ook voor een maximaal effect van het cohesiebeleid in alle regio's, en dat op een manier die afgestemd is op de bredere Europese doelen.

Er is al veel gesproken over het belang van resultaatindicatoren. Hoe houden die verband met de Europa 2020-strategie en de conclusies van het vijfde cohesieverslag?

De drie grote thema's van Europa 2020, namelijk slimme groei, duurzame groei en inclusieve groei, moeten als een geheel opgevat worden, want ze weerspiegelen een geïntegreerde en holistische territoriale benadering van de Europese economische ontwikkeling. Regio's moeten bepalen welke mix van de vijf doelstellingen van Europa 2020 (een beter klimaat voor innovatie, onderzoek & ontwikkeling; kwalitatiever onderwijs; de doelstellingen inzake klimaatverandering en energie halen; meer werkgelegenheid; en meer sociale inclusie, vooral door armoede te bestrijden) de belangrijkste kwesties vertegenwoordigt waar zij lokaal mee kampen. De ontwikkeling van duidelijke en meetbare resultaatindicatoren is essentieel opdat alle belanghebbenden de voortgang, het effect en het succes van hun projecten en hun operationele programma's kunnen evalueren.

De Energieacademie op het eiland Samsø neemt het voortouw inzake onderzoek naar en informatie over hernieuwbare en duurzame energie.

ALLES KOMT SAMEN VOOR HET VIJFDE COHESIEVERSLAG

Het vijfde cohesieverslag, aangenomen op 9 november, kwam tot stand door bijdragen uit de hele Europese Commissie en vele externe bronnen.

Het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Europese Commissie stelde een unieke regionale concurrentie-index op en ontwikkelt momenteel een nieuw regionaal economisch model. Het initiatief voor Wereldwijde monitoring van milieu en veiligheid (GMES) van DG Ondernemingen en industrie produceerde de Stedelijke Atlas, die alle Europese agglomeraties in kaart brengt en vele patronen van verstedelijking en verspreide bebouwing onthult.

Dit verslag steunt op vele studies van externe deskundigen. Zo bracht de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) verslag uit over de hoofdbronnen van innovatie en groei. Nog tien andere studies belichtten allerlei kwesties, van regionale kosten en voordelen verbonden aan verhoogde wereldhandel tot openbare investeringen per regio en de kwaliteit van het bestuur. Ten slotte, maar daarom niet minder belangrijk, werd het effect van het cohesiebeleid geëvalueerd aan de hand van 174 casestudy's, indicatoren uit 382 cohesieprogramma's en meer dan 20 studies.

Het verslag gebruikt een aantal nieuwe regionale typologieën, zoals de classificatie stad/platteland ontwikkeld door de Commissie en de metropoolregio's en afgelegen gebieden ontwikkeld door DG REGIO en de OESO. Voor dit verslag werden de definities van eilanden en berggebieden bijgesteld om deze geografische kenmerken beter te omvatten.

Ter voorbereiding van het verslag stelde een team van DG REGIO met behulp van het Geografische Informatiesysteem (GIS) bijna duizend kaarten, grafieken en tabellen op. Het vijfde cohesieverslag bevat meer dan 200 kaarten, grafieken en tabellen, meer dan ooit tevoren.

Iedereen kan de gegevens achter de kaarten en de regionale typologieën hier downloaden:

https://circabc.europa.eu/d/d/workspace/SpacesStore/b35d4432-3434-496a-9726-641f55f8abaf/5CR_data_and_typologies.zip

Transportgegevens in kaart brengen, verbindingen maken

Om de regionale toegang tot passagiersvluchten te meten is één informatiebron niet genoeg. De regio Brussel heeft bijvoorbeeld geen luchthaven binnen haar grenzen, maar dat betekent niet dat Brussel geen toegang heeft tot vluchten. Om deze administratieve grenzen te overstijgen, gebruikten we het aantal vluchten die uit elke luchthaven vertrekken, hoe lang het duurt om naar een luchthaven te rijden en de bevolkingsverspreiding in de regio om de echte toegang tot vluchten te kennen.

MEER WETEN?

- Eurostat

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Regions_of_Europe

- Het vijfde cohesieverslag

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/index_nl.cfm

OPENBAAR OVERLEG OVER HET VIJFDE COHESIEVERSLAG

Uit het vijfde cohesieverslag van de Europese Commissie, aangenomen op 9 november, blijkt dat de ongelijkheden tussen de EU-regio's wel kleiner worden, maar dat er nog steeds grote economische verschillen bestaan. Het cohesiebeleid is de economie, de maatschappij en de leefomgeving in onze Unie al ten goede gekomen, maar enorme uitdagingen liggen nog voor ons.

De aanneming van het vierde cohesieverslag in 2007 was het startschot voor een periode van bezinning over de toekomst van het cohesiebeleid na 2013. Er werden gedetailleerde beleidsnota's, evaluaties en studies gepubliceerd, naast een reeks al even diepgaande discussies waaraan academici, beleidsspecialisten en internationale organisaties deelnamen.

Terugkijken en vooruitgaan

De algemene richtsnoeren in de conclusie van het vijfde cohesieverslag zijn bedoeld om een ruimer overlegproces op te starten over de toekomst van het Europese cohesiebeleid. In de komende maanden zal de Commissie uitgebreid overleggen met belanghebbenden om vast te stellen wat hun visie is op het cohesiebeleid na 2013.

Essentiële toekomstvragen:

- ▶ **Wat is het langetermijneffect van de wereldwijde economische crisis op openbare investeringen?**
- ▶ **Hoe zal de economische baisse de grootte en de structuur van het EU-budget na 2013 beïnvloeden?**

De toekomst vormgeven

Het vijfde cohesieverslag gaf op 12 november 2010 aanleiding tot de start van een openbaar overlegproces in de Commissie, dat loopt tot 31 januari 2011. De inzichten van de belanghebbenden zullen het toekomstige beleid mee bepalen en in de eerste helft van 2011 helpen bij de voorbereiding van wetsvoorstellen voor de Structuurfondsen en het Cohesiefonds na 2013. De Commissie zal verder overleg plegen over haar voorstellen met belanghebbenden op 31 januari en 1 februari 2011, tijdens het vijfde Cohesieforum in Brussel.

Verwacht wordt dat de volledige reeks wetsvoorstellen, inclusief het algemene reglement en de bepalingen inzake het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Cohesiefonds en het Europees Sociaal Fonds, wordt aangenomen door de Commissie in de tweede helft van 2011.

MEER WETEN?

Openbaar overleg

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/5cr/index_nl.cfm

TEST UW KENNIS – DOE DE COHESIEQUIZ

- 1) In welk land ligt de regio die het gevoeligst is voor klimaatverandering?
- 2) Welk land is het gelukkigste van de hele Unie?
- 3) In welk land ligt de regio met het grootste concurrentievermogen?
- 4) Welk land heeft het grootste aandeel hernieuwbare energie verbruikt?
- 5) In welk land ligt de regio met de hoogste participatie in opleidingen?
- 6) In welk land ligt de regio met toegang tot het grootste aantal passagiersvluchten?
- 7) In welk land ligt de regio met het laagste kindersterftecijfer?
- 8) In welk land ligt de regio met de laagste werkloosheidsgraad?
- 9) In welk land liggen de werkloosheid van mannen en die van vrouwen het dichtst bij elkaar?
- 10) In welk land ligt de regio met het hoogste percentage 30- tot 34-jarigen met een diploma hoger onderwijs?

- 1) Spanje, de regio is Extremadura (score 100 op de index van kwetsbaarheid voor klimaatverandering).
- 2) Denemarken (score 8,3 op de geluksindex).
- 3) De regio met de hoogste score (100) is Utrecht, Nederland.
- 4) Zweden (43 %).
- 5) Denemarken, Kopenhagen (Hovedstaden: 39,1 %).
- 6) Verenigd Koninkrijk, de regio Luton (3 436 vluchten per dag).
- 7) Finland. De regio met de laagste kindersterfte is Åland (nul).
- 8) De regio met de laagste werkloosheid (1,9 %) is Praag, Tsjechië.
- 9) Finland (0,2 - 1/4 procentpunten).
- 10) Denemarken, Kopenhagen (Hovedstaden: 58,6 %).

ANTWOORDEN

DATA 2011	EVENEMENT	PLAATS
12 november 2010 – 31 januari 2011	Openbaar overleg over de conclusies van het vijfde verslag over de economische, sociale en territoriale cohesie http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/5cr/index_nl.cfm	Online
31 januari – 1 februari	Vijfde Cohesieforum	Brussel (BE)
16 – 18 maart	Wat is de toekomst van het cohesiebeleid? – Een academisch beleidsdebat (Regional Studies Association, RSA) http://www.regional-studies-assoc.ac.uk/events/future.asp	Bled (SI)
21 maart	Conferentie over het effect van innovatie en O&O op regionale economische ontwikkeling http://www.jinnove.net/News/News/Lille-Innovation-Conference-LINC	Rijsel (FR)
31 maart – 1 april	Hongaars voorzitterschap: conferentie over de Europa 2020-strategie en de toekomst van het cohesiebeleid	(HU)
2 – 3 mei	Hongaars voorzitterschap: topconferentie over stedelijke ontwikkeling 'Klimaatverandering in verhouding tot stedelijke ontwikkeling en stedelijke demografie'	(HU)
19 – 20 mei	Informeel ministeriële vergadering	(HU)
23 – 24 juni	Conferentie 'Regio's voor economische verandering' en de RegioStars Awards http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm	Brussel (BE)
10 – 13 oktober	Open Dagen http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm	Brussel (BE)

Meer informatie over deze evenementen vindt u onder de rubriek agenda op onze Inforegio-website:
http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/

Website van het Hongaarse voorzitterschap: www.eu2011.hu

Het lentenummer van Panorama verschijnt in april en zal de EU-strategie voor het Donaugebied van naderbij bekijken.

Het zomernummer, dat in juni wordt uitgebracht, zal zich toeleggen op transport binnen het regionale beleid. Panorama verwelkomt uw opmerkingen en vragen. Wij zouden graag uw ervaringen vernemen.

Als u interessante activiteiten met ons wilt delen die aansluiten bij het onderwerp van ons volgende nummer, vragen wilt stellen of uw mening wilt geven over dit of een ander aspect van het regionale beleid, neem dan contact met ons op via:

regio-panorama@ec.europa.eu

KN-LR-10-036-NL-C

ISSN 1725-8146
© Europese Unie, 2010
Overneming met bronvermelding toegestaan.

Europese Commissie, Directoraat-generaal Regionaal beleid
Communicatie, informatie en betrekkingen met andere landen
Raphaël Goulet
Tervurenlaan 41
B-1040 Brussel
E-mail: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_nl.htm

